

РОЗДІЛ 2 МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 35.088.6:[004:007:351.86](477)

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.3.3>

Арсенович Леонід Антонович,

доктор філософії з публічного управління та адміністрування, заступник начальника управління – начальник відділу Департаменту кадрової роботи та управління персоналом

Адміністрації Держспецзв'язку

ORCID ID: 0000-0001-7081-2838

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

IMPROVEMENT OF THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING FOR THE MILITARY OF THE STATE SERVICE OF SPECIAL COMMUNICATIONS AND INFORMATION PROTECTION OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF TRANSFORMATION OF THE MILITARY EDUCATION SYSTEM

Реалізація стратегічного курсу України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору потребує досягнення у максимально стислі строки достатньої взаємосумісності складових сектору безпеки і оборони України для суттєвої активізації реформ, які необхідно впровадити для досягнення відповідності критеріям членства в НАТО.

Всеохоплююча оборона України передбачає координацію спроможностей усіх складових сектору безпеки і оборони України. З метою забезпечення готовності сил оборони України до надання відсічі збройній агресії проти України, досягнення високого рівня операційної сумісності, міжвідомчої взаємодії та координації дій під час планування і проведення спільних операцій за стандартами та процедурами НАТО, комплектування їх вмотивованим, професійним і освіченим особовим складом, поступового переходу до засад професійної армії є необхідним застосування нових підходів до формування структури і змісту системи військової освіти.

Результати аналізу світових тенденцій та досвіду провідних держав – членів НАТО щодо трансформації військової освітньої галузі в умовах ведення бойових дій на території України свідчать про наявність певних проблем і чинників, які стримують ефективне функціонування системи військової освіти, що зумовлені новими викликами, які постали перед громадськістю, суспільством, державою та складовими сектору безпеки і оборони України.

У статті здійснено аналіз організації та забезпечення професійного навчання в Держспецзв'язку, розглянуто його недоліки, запропоновано нову модель професійної підготовки військовослужбовців структурних підрозділів Адміністрації Держспецзв'язку, її територіальних органів, Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку, закладів та установ Держспецзв'язку, складовою якої є освітній портал Держспецзв'язку, який покликаний забезпечити можливість проведення навчальних занять в системі професійної підготовки та їх контроль в режимі онлайн.

Ключові слова: інформаційні технології, модель професійної підготовки, освітній портал, професійна підготовка, розвиток.

The implementation of Ukraine's strategic course to acquiring full membership in the European Union and the North Atlantic Treaty Organization (NATO) requires achieving adequate intercompatibility of the components of the security and defense sector of Ukraine in the shortest possible time for significant activation of reforms that have to be implemented to qualify for NATO membership.

Comprehensive defense of Ukraine involves the coordination of capabilities of all components of the security and defense sector of Ukraine. To ensure the readiness of the Ukrainian defense forces to repel the armed aggression against Ukraine, to achieve a high level of operational interoperability, interdepartmental interaction and coordination of actions during planning and performing joint operations according to NATO standards and procedures, to staff the Ukrainian defense forces with

motivated, professional and educated personnel, to gradually shift to professional army, it is necessary that new approaches be applied to shaping the structure and nature of the military education system.

The results of the analysis of world trends and best practice of the leading NATO member states regarding transformations in the military education under the conditions of hostilities on the territory of Ukraine show the existence of certain problems and factors preventing the effective functioning of the military education system, which are caused by new challenges faced by the public, the society, the state and the components of the security and defense sector of Ukraine.

The article analyzes the organization and provision of professional training at the State Service of Special Communications and Information Protection of Ukraine (SSSCIP), examines its weaknesses, proposes a new model of professional training of the military in the structural units of SSSCIP's Administration, its territorial bodies, head office and departments of the government courier communication, SSSCIP's institutions, which component is the educational portal of SSSCIP designed to provide for training sessions within the system of professional training and their monitoring in an online mode.

Key words: *information technologies, model of professional training, educational portal, professional training, development.*

Постановка проблеми. В умовах постійної конкуренції і необхідності державних органів у неперервному розвитку важливе значення має людський потенціал та наявність потрібного досвіду у працівників. При цьому підтримка відповідного рівня є досить важким завданням, яке може реалізуватися лише за допомогою ефективно організації професійного навчання персоналу.

Навчання і розвиток працівників на сьогодні є дуже важливою та необхідною складовою системи управління персоналом. Оскільки професійні знання працівників постійно старіють, то їм необхідно завжди підвищувати рівень своєї кваліфікації та психологічну обізнаність. Саме тому, сучасним переконанням відповідає теорія «безперервної освіти», тобто навчання і розвиток працівників впродовж усієї трудової діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій. Як свідчать останні дослідження і публікації, проблеми професійного розвитку та навчання працівників є малодослідженими. У контексті нашого дослідження необхідно виділити публікацію Волошиної С.В, яка зазначає, що сучасна система професійного розвитку персоналу на вітчизняних підприємствах має бути гнучкою, здатною змінювати зміст, методи та організаційні форми згідно з потребами виробництва і ситуацією, яка складається на ринку праці [1, с. 126].

В свою чергу доцент кафедри менеджменту, бізнесу та професійних комунікацій навчально-наукового інституту «Каразінський банківський інститут» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, кандидат економічних наук Ізюмцева Н.В. у своїй статті робить висновок, що розвиток персоналу вітчизняних підприємств до вимог світових стандартів можливо забезпечити лише за поєднання ефективного навчання персоналу та дієвої і прозорої трудової мотивації, що об'єднає інтереси соціальних партнерів на ринку праці [2, с. 139].

Незважаючи на деяку кількість фундаментальних та прикладних робіт, які стосуються актуаль-

них питань професійного розвитку персоналу, питанням удосконалення системи професійної підготовки військовослужбовців сектору безпеки і оборони України приділено мало уваги, що й обумовило актуальність дослідження.

Мета статті. Метою статті є вивчення стану організації професійного навчання особового складу в підрозділах Держспецзв'язку.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні підготовка висококваліфікованих кадрів складових сектору безпеки і оборони України залишається ключовим елементом повноцінної життєдіяльності держави. Цей процес характеризується поєднанням потреб держави з сучасними інформаційними технологіями із подальшим закріпленням на рівні нормативно-правових актів.

Посилення спроможностей суб'єктів сектору безпеки і оборони для ефективної протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі є одним із напрямів реалізації пріоритетів національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, визначених Стратегією національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 [3]). За таких умов посилення інституційної спроможності необхідне також Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Результати аналізу світових тенденцій та досвіду провідних держав – членів НАТО щодо трансформації військової освітньої галузі в умовах високої динаміки змін форм, способів і засобів ведення бойових дій та збройної боротьби, а також поточного стану системи військової освіти свідчать про наявність певних проблем і чинників, які стримують ефективне функціонування системи військової освіти, що зумовлені новими викликами, які постали перед суспільством, державою, Збройними Силами та іншими складовими сил оборони [4].

Необхідність проведення відповідних змін добре усвідомлюється в багатьох провідних країнах світу. Так, зарубіжні компанії витрачають

на професійний розвиток персоналу і підготовку персоналу на підприємстві значні кошти – від 2 до 10% фонду оплати праці. Зокрема, витрати на професійне навчання кадрів у США перевищують \$100 млрд. щороку. Приблизно

76% американських корпорацій з числом зайнятих 500 і більше осіб мають програми у сфері підготовки і перепідготовки робочої сили і розглядають витрати на освітні програми як невідмінний компонент своєї довгострокової економічної стратегії [1, с. 124]. В свою чергу понад 85% японських менеджерів на перше місце серед своїх завдань ставлять розвиток людських ресурсів, тоді як упровадження нових технологій – 45%, а просування на нові ринки – близько 20% [2, с. 137].

Узагальнення освітніх підходів щодо підготовки персоналу у різних провідних державах дозволяє сформувати думку про те, що владні органи зазвичай приділяють досить важливу увагу процесу навчання та підготовці відповідних фахівців.

Наразі наявна система військової освіти, у тому числі професійне навчання співробітників сектору безпеки і оборони України, не повною мірою забезпечує постійний професійний розвиток військових фахівців упродовж військової кар'єри та набуття ними нових фахових компетентностей.

Основними причинами зазначеної проблеми є: використання застарілих підходів під час формування структури та змісту професійного навчання, недосконалий процес прогнозування його розвитку; неінтегрованість системи професійного навчання із системою управління кар'єрою; відсутність системи набуття фахових компетентностей для виконання службових (бойових) завдань і функцій відповідно до стандартів НАТО; відсутність міжвідомчої координації під час підготовки військових фахівців у складових сектору безпеки і оборони тощо.

Таким чином, подальший розвиток системи військової освіти, у тому числі професійного навчання, потребує відповідної трансформації шляхом визначення нових підходів до формування структури та змісту, що дасть змогу забезпечити Держспецзв'язку та інші складові сектору безпеки і оборони професійним, вмотивованим і освіченим особовим складом.

Підтвердженням цієї думки є положення Концепції реформування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, затвердженої Указом Президента України від 22 жовтня 2021 року № 544/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України»

від 22 жовтня 2021 року «Про Концепцію реформування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України» [5], яка визначає мету, завдання, етапи, основні пріоритети, напрями, механізми, а також очікувані результати реформування Держспецзв'язку, які повинні дати їй змогу окремо та у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони ефективно протидіяти загрозам національній безпеці. Так, одними із шляхів реформування зазначеної Служби є удосконалення системи підготовки фахівців, що передбачає, у тому числі, оновлення методичного забезпечення навчального процесу та посилення практичної складової освітніх програм.

Про необхідність проведення відповідних змін зазначає також Концепція трансформації системи військової освіти, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 року № 1410 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1490 [4]), положення якої вказують на потребу трансформації системи військової освіти щодо забезпечення безперервного освітнього та професійного розвитку військових фахівців упродовж військової кар'єри (службової діяльності) для набуття різноманітних оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей.

На теперішній час нормативно-правовим підґрунтям організації професійного навчання є Закон України від 12 січня 2012 року № 4312-VI «Про професійний розвиток працівників» [6], який визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування системи професійного розвитку працівників. Так, відповідно до статті 6 зазначеного Закону, роботодавці можуть здійснювати формальне і неформальне професійне навчання працівників. Враховуючи, що формальне професійне навчання працівників – це набуття працівниками професійних знань, умінь і навичок безпосередньо у роботодавця відповідно до вимог державних стандартів освіти, а неформальне професійне навчання працівників – це набуття працівниками професійних знань, умінь і навичок, яке не регламентоване місцем набуття, строком та формою навчання, можна вважати, що основні суб'єкти сектору безпеки і оборони надають формальну професійну освіту.

Процес професійного навчання усіх суб'єктів сектору безпеки і оборони має свої особливості. Він проводиться в умовах постійної службової та бойової готовності та характеризується різко вираженою практичною спрямованістю. Підготовка протікає в умовах високого рівня інтелектуального, морального, психологічного та фізичного

напруження, а процес навчання знаходиться в безпосередній залежності від технічних можливостей того чи іншого органу або підрозділу [7, с. 7].

Професійне навчання в Держспецзв'язку – це організований за відповідним планом процес навчання і виховання особового складу структурних підрозділів Адміністрації Держспецзв'язку, її територіальних органів, Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку, закладів, установ та організацій з метою підтримання на належному рівні набутих знань та удосконалення практичних навичок.

При цьому основними завданнями професійного навчання є:

забезпечення підвищення рівня професійної підготовки особового складу;

підтримання на належному рівні набутих знань та удосконалення практичних навичок особового складу для якісного та ефективного виконання службових обов'язків.

Складовими професійного навчання є спеціальний напрям (спеціальна та мобілізаційна підготовка), загально-освітній напрям (національно-патріотична та правова підготовка) та загально-військовий напрям (фізична, стройова, вогнева, автомобільна, медична підготовка та заняття з вивчення зброї масового ураження і захисту від неї).

Для військовослужбовців основними предметами професійного навчання є предмети спеціального та загально-освітнього напрямів, а профільними – предмети загально-військового напрямку. Для державних службовців та інших працівників Держспецзв'язку предметами професійного навчання є предмети спеціального і загально-освітнього напрямів, при цьому основними предметами навчання є спеціальна та правова підготовка.

Разом з тим, організація зазначеного процесу навчання є застарілою та потребує невідкладних та ефективних змін. Так, недоліками професійного навчання в Держспецзв'язку є:

використання неефективних та не дієвих (застарілих) підходів та принципів під час організації та формування структури та змісту професійного навчання;

відсутність сучасних інформаційних, інформаційно-комунікаційних (особистісно-орієнтованих) освітніх технологій і технологій дистанційного навчання;

недостатнє забезпечення підрозділів Держспецзв'язку сучасними (новими) зразками відповідної техніки (тренажерами, навчально-тренувальними системами (комплексами, лабораторіями), центрами моделювання тощо);

відсутність окремого підрозділу (сектору, відділу) у складі одного із структурних підрозділів Адміністрації Держспецзв'язку, який би на постійній основі опікувався питаннями виключно пов'язаними із організацією, координацією та контролем за станом професійного навчання, а також брав участь у методичному забезпеченні професійного навчання;

відсутність системи вивчення іноземних мов військовослужбовцями Держспецзв'язку, що в свою чергу не забезпечує набуття їх фахових компетентностей відповідно до євроінтеграційного курсу держави.

Таким чином можна зробити висновок, що професійне навчання особового складу в Держспецзв'язку повинне стати відповіддю на виклики, які постають перед сучасною освітою. У зв'язку з цим управління розвитком персоналу повинно сконцентрувати свої зусилля на вирішенні таких проблем, як розробка стратегії з питань формування кваліфікованого персоналу; визначення потреб у навчанні працівників; вибір форм і методів професійного розвитку персоналу; вибір програмно-методичного та матеріально-технічного забезпечення процесу навчання; фінансове забезпечення всіх видів навчання в потрібній кількості [7, с. 8].

Враховуючи зазначене, з метою формування сучасної моделі професійної військової освіти, що забезпечує підготовку військових фахівців на основі їх безперервного професійного розвитку, надання широкого спектру професійних знань та розвитку креативного мислення упродовж військової кар'єри, необхідним є введення відповідного механізму, що можна зробити шляхом впровадження моделі професійної підготовки військовослужбовців структурних підрозділів Адміністрації Держспецзв'язку, територіальних органів, Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку, закладів та установ Держспецзв'язку (рис. 1), яка складена із урахуванням вимог Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України [8], Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 лютого 2019 року № 106 [9], Концепції розвитку цифрових компетентностей, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 167-р [10], а також актів і положень що регламентують стратегічний курс держави на набуття повноправного членства в НАТО та Європейському Союзі.

ВИД ПІДГОТОВКИ	НАЙМЕНУВАННЯ ЗАНЯТЬ	ФОРМА НАВЧАННЯ	ВИДИ ЗАНЯТЬ	ВИД КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ	
Професійна підготовка (для військовослужбовців)	Функціональна підготовка	Індивідуальна підготовка Групової підготовки	Самостійна робота Практичні заняття	Складання іспиту	
	Вивчення основ цифрових технологій (ІТ-підготовка)	Індивідуальна підготовка	Самостійна робота (освітній портал)	Проходження тестування на освітньому порталі Держспецзв'язку	
	Іноземна мова у професійній діяльності	Індивідуальна підготовка	Самостійна робота (освітній портал)	Проходження тестування на освітньому порталі Держспецзв'язку	
	Державна мова у професійній діяльності	Індивідуальна підготовка	Самостійна робота (освітній портал)	Проходження тестування на освітньому порталі Держспецзв'язку	
	Національно-патріотична підготовка	Індивідуальна підготовка	Самостійна робота (освітній портал)	Проходження тестування на освітньому порталі Держспецзв'язку	
	ДОДАТКОВІ ПРЕДМЕТИ	Загально-військова підготовка	Індивідуальна підготовка Групової підготовки	Самостійна робота Практичні заняття	Складання заліку (за рішенням керівника підрозділу Держспецзв'язку)
		Фізична підготовка	Індивідуальна підготовка Групової підготовки	Практичні заняття	Проведення щорічного оцінювання (у строки визначені керівником підрозділу Держспецзв'язку)
		Політика європейської інтеграції	Індивідуальна підготовка	Самостійна робота (освітній портал)	-
		Сучасні психологічні технології та професійна військова комунікація у повсякденній діяльності	Індивідуальна підготовка	Самостійна робота (освітній портал)	-
	Професійне навчання (для державних службовців)	Організаційні засади функціонування системи професійного навчання державних службовців визначає Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 06 лютого 2019 року № 106			
Професійне навчання (для працівників)	Організаційні засади функціонування системи професійного навчання працівників визначає Закон України від 12 січня 2012 року № 4312-VI "Про професійний розвиток працівників"				

ЧАСОВА ШКАЛА ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАННЯ   **ЧАСОВА ШКАЛА ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ**

Перший робочий день січня – останній робочий день вересня поточного року   Протягом життя поточного року

Рис. 1. Модель професійної підготовки військовослужбовців структурних підрозділів Адміністрації Держспецзв'язку, територіальних органів, Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку, закладів та установ Держспецзв'язку

Розробив автор

Розроблений механізм підвищення рівня професійної підготовки військовослужбовців Держспецзв'язку, який покладено в основу вищезазначеної моделі, забезпечує потребу у кваліфікованому персоналі та найбільш ефективно використовує його потенціал шляхом набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей на основі здобутої освіти та практичного досвіду.

Проект моделі професійної підготовки військовослужбовців в Держспецзв'язку має різнопланову структуру, яка може згодом оновлюватись та за потреби переглядатись разом із появою нових чинників: змін у нормативно-правові акти, нових викликів та можливостей, цифрових технологій та кібернетичних ресурсів тощо.

Структурно модель професійної підготовки військовослужбовців складається із основних навчальних предметів (функціональна та національно-патріотична підготовка, вивчення основ цифрових технологій (ІТ-підготовка), іноземної та державної мови у професійній діяльності) та додаткових (загально-військова та фізична підго-

товка, вивчення питань пов'язаних із політикою європейської інтеграції, сучасними психологічними технологіями у повсякденній діяльності та професійною військовою комунікацією).

Функціональна підготовка – це комплекс заходів щодо підвищення рівня професійної майстерності військовослужбовців, який проводиться і спрямовується на:

засвоєння необхідних для виконання функціональних обов'язків за посадою теоретичних знань та удосконалення практичних навичок, у тому числі щодо технічної експлуатації мереж і комплексів урядового (спеціального) зв'язку, експлуатації транспортних засобів;

підготовку фахівців, які спроможні самостійно правильно експлуатувати штатну техніку в усіх режимах її роботи, забезпечити її безвідмовну роботу;

підготовку класних спеціалістів та досягнення ними таких результатів, щоб військовослужбовці, що безпосередньо експлуатують техніку, мали кваліфікацію не нижче 1-ого класу, а решта – не нижче 2-го класу.

Під час проведення занять може використовуватися штатна техніка та можливості навчальної матеріально-технічної бази (тренажери, макети, стенди, опорні конспекти (інструкції), навчально-тренувальні картки, технологічні картки тощо). У ході проведення занять головна увага приділяється удосконаленню знань, практичних навичок та умінь експлуатації штатної техніки, забезпеченню безпеки зв'язку, розумінню фізичних процесів роботи апаратури та засвоєнню навичок з вимірювання параметрів, виявлення та усунення несправностей.

Вивчення основ цифрових технологій (ІТ-підготовка) спрямовується на покращення рівня цифрових компетентностей, підвищення рівня цифрової грамотності та практичне використання засобів і сервісів ІТ-технологій. Цей предмет може сприяти спільному усвідомленню визначення ключових понять та складових цифрової компетентності.

ІТ-підготовка передбачає вміння:

встановлювати, налаштовувати та освоювати нові застосунки та прикладне програмне забезпечення;

налаштовувати і застосовувати комп'ютерні та мобільні пристрої для власних потреб;

встановлювати та працювати з операційними системами, онлайн сервісами, файлами різних типів, застосунками та Інтернетом;

створювати одну чи декілька цифрових ідентичностей та управляти ними;

вирішити певну цифрову проблему чи конкретне завдання;

налаштовувати параметри цифрової ідентичності та визначати політики розповсюдження даних про цифрову ідентичність;

формулювати власні інформаційні потреби, шукати дані, інформацію та контент у цифрових середовищах;

набувати різноманітні навички у цифровому середовищі для самовираження і самовдосконалення;

перевіряти надійність джерел даних, інформації та цифрового контенту, аналізувати, оцінювати, глумачити, перевіряти достовірність інформації;

добирати, зберігати та організовувати дані, інформацію та контент у цифрових середовищах;

самовиражатися цифровими засобами (свого роду бути творцем і продюсером медіаповідомлень);

змінювати, уточнювати, вдосконалювати та інтегрувати інформацію та контент у наявний масив знань для створення нових, оригінальних і відповідних знань та контенту;

використовувати цифрові засоби та технології для додавання знань, ресурсів, продуктів і внесення інноваційних змін у створені процеси та продукцію.

Пройшовши курс із вивчення основ цифрових технологій військовослужбовець повинен:

розуміти, які засоби цифрового зв'язку доречні для певного контексту з точки зору культурних, соціальних, специфічних гендерних відмінностей тощо;

брати участь у житті суспільства шляхом використання приватних і державних цифрових послуг;

використовувати ІТ-технології для захисту своїх прав та свобод, вираження власної громадянської позиції;

вміти використовувати власний цифровий підпис;

брати участь у професійних онлайн спільнотах та спільнотах за інтересами;

діяти в якості посередника, знати практичні методи посилення на першоджерела, дотримуватись правил конфіденційності та захисту авторських прав;

знати правила поведінки та ноу-хау щодо користування ІТ-технологіями та взаємодії у цифрових середовищах.

Вивчення іноземної (англійської) мови у професійній діяльності спрямовується на:

удосконалення та розвиток умінь володіння англійською мовою професійного спрямування;

здатність спілкуватися з представниками різних професійних груп (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності);

поглиблення знання та розуміння відповідної лексики (термінології), а також на набуття мовних навичок задля успішного використання англійської мови для виконання своїх службових обов'язків;

здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здатність до адаптації та дій в нових ситуаціях та працювати в команді;

здатність до дослідницької та пошукової діяльності у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, кіберзахисту, кібербезпеки, урядового фельд'єгерського зв'язку, використання державних інформаційних ресурсів, протидії технічним розвідкам, функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, активної протидії агресії у кіберпросторі;

розвиток навичок говоріння, аудіювання, читання та письма, корекцію вимовних та граматичних навичок, формування професійних мовних компетенцій;

здатність знаходити, обробляти, аналізувати інформацію з різних джерел;

здатність до соціальної взаємодії, співробітництва й розв'язання конфліктів.

Вивчення державної мови у професійній діяльності дасть змогу:

удосконалювати теоретичні знання та практичні уміння і навички;

засвоювати теоретичні знання про призначення, структуру, мовні особливості ділових документів, виробляти навички для їх складання;

вільно користуватися функціональними стилями та їх підстилями в службовій діяльності та професійному вжитку;

набути навички оперування фаховою термінологією, редагування і коригування фахових текстів;

опанувати основи науково-технічного перекладу, виробити навички ділового етикету;

розвивати комунікативні компетенції, які необхідні в усному професійному спілкуванні.

Національно-патріотична підготовка спрямовується на:

набуття військовослужбовцями сукупності знань у галузі суспільних наук, спрямованих на формування гуманістичного світогляду, почуття гордості за державу, її культурних та історичних цінностей, розвиток інтелектуальних та духовних якостей;

виховання у військовослужбовців гордості за історичні завоювання українського народу в розбудові незалежної держави, вивчення історії України;

формування всебічно розвиненої особистості, прищеплення особовому складу необхідних загальнолюдських та громадянських рис і якостей, професійних умінь та навичок, забезпечення пильності, зміцнення дисципліни у колективах;

підтримання на належному рівні морально-психологічного стану особового складу.

Загально-військова підготовка, як додатковий навчальний предмет в системі професійної підготовки військовослужбовців Держспецзв'язку, складається із мобілізаційної, правової, стройової, вогневої, медичної підготовки, занять з вивчення Статутів Збройних Сил України та зброї масового ураження і захисту від неї (ЗЗМУ). Заняття із загально-військової підготовки проводяться у вигляді самостійної роботи, практичних занять, завершуються (за рішенням керівника підрозділу Держспецзв'язку) складанням заліку та проводяться з метою:

підготовки військовослужбовців до своєчасного й організованого проведення мобілізації та задоволення потреб оборони держави і захисту її території від збройної агресії, забезпечення життєдіяльності населення в особливий період;

підвищення рівня правових знань військовослужбовців, формування у них належної правової культури, стійких правових переконань, забезпечення неухильного додержання правових норм та запобігання випадків порушення чинного законодавства;

вдосконалення стройового вишколу військовослужбовців, навчання їх діяти чітко, злагоджено, виконувати команди як в поодиначному порядку, так і в складі підрозділів, у пішому порядку і на машинах;

вивчення основ стрільби з вогнепальної зброї, удосконалення навичок безпечного поводження з нею та правомірною її застосування, приготування до стрільби та ведення влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час та в русі;

отримання теоретичних знань та практичних навичок з організації і проведення лікувально-евакуаційних, санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів, у тому числі з організації надання первинної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях природного і техногенного характеру та в бойових умовах;

вивчення загальних прав та обов'язків військовослужбовців Держспецзв'язку і їх взаємовідносин, обов'язків основних посадових осіб підрозділів Держспецзв'язку, правил внутрішнього порядку у підрозділах;

вивчення бойових властивостей зброї масового ураження та запалювальних речовин, прийомів і способів захисту від них у разі застосування, набуття практичних навичок щодо дій при загрозі ядерного та хімічного нападу або в умовах радіоактивного, хімічного, бактеріологічного (біологічного) зараження.

Заняття із фізичної підготовки спрямовуються на розвиток та підтримання на необхідному (достатньому) рівні витривалості, сили, швидкості та спритності, покращення фізичного розвитку, оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками зміцнення здоров'я та самоконтролю за його станом у процесі занять фізичними вправами і підвищення стійкості організму до дії несприятливих чинників професійної діяльності. Такі заняття завершуються проведенням щорічного оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців Держспецзв'язку, що організовується на виконання Порядку про-

ведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2015 року № 1045 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 06 червня 2018 року № 461) [11].

Заняття із вивчення політики європейської інтеграції спрямовані на:

підвищення фахової підготовки військовослужбовців з питань європейської інтеграції відповідно до геополітичних, євроінтеграційних реалій та інших вимог сьогодення;

засвоєння системних знань щодо формування та розвитку теорій і стратегій європейської інтеграції, процесів вироблення політики, удосконалення механізмів реалізації права Європейського Союзу;

розвиток сучасних способів мислення (аналітичного, критичного, творчого) на основі системно засвоєних знань з проблем функціонування правової та інституційної систем Європейського Союзу;

формування у військовослужбовців умінь більш адекватно й реально оцінювати проблеми та можливості державної політики у сфері європейської інтеграції.

Вивчення питань пов'язаних із сучасними психологічними технологіями та професійною військовою комунікацією у повсякденній діяльності направлені на:

уміння прогнозувати розвиток ситуації і передбачати результат рішень, уміння мислити масштабно й реалістично одночасно;

опанування комунікативних умінь й навичок ефективною міжособистісною взаємодією;

уміння керувати своїм станом, стійкістю до стресів;

активність, наполегливість і цілеспрямованість, спрямованість на прийняття рішень, уміння розв'язувати нестандартні проблеми й задачі, прагнення до постійного підвищення професіоналізму;

досягнення цілей, здійснення планів, реалізацію цінностей і сенсожиттєвих орієнтацій;

подальший творчий розвиток, позитивне самоставлення, самоповагу, креативність, відчуття власної спроможності, віру в себе.

Ключовим елементом моделі професійної підготовки військовослужбовців структурних підрозділів Адміністрації Держспецзв'язку, територіальних органів, Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку, закладів та установ Держспецзв'язку є освітній портал Держспецзв'язку, який покликаний забез-

печити можливість проведення навчальних занять в системі професійної підготовки та їх контроль в режимі онлайн.

Інформація всередині освітнього порталу може бути представлена такими цифровими ресурсами: текст та інтерактивні підручники, віртуальні лабораторії, відеофільми та графіка, аудіо тощо. При цьому технології та цифрові ресурси порталу забезпечать користувачів необхідною навчальною інформацією, встановлять відносини всередині освітніх груп шляхом створення єдиного інформаційного простору.

Перевагами освітнього порталу Держспецзв'язку є: структурування даних та їх надання у певній цифровій формі; відстеження та фільтрація інформації з Інтернету; забезпечення відкритого доступу до інформації. Зареєстровані на освітньому порталі Держспецзв'язку користувачі будуть мати можливість переглядати:

інтерактивні мережеві навчальні заняття (вебінари) та результати проходження тестувань;

методичне забезпечення з основних та додаткових предметів професійної підготовки та власні показники успішності;

власні дані, створювати особисту контактну інформацію, яка буде доступна в рамках власного оточення, контактну інформацію власного оточення (викладачі, однокласники, корисні контакти).

Крім цього, серед «плюсів» застосування освітнього порталу Держспецзв'язку для навчальних потреб слід виділити:

у загальноосвітньому аспекті: підвищення якості самостійної навчально-пізнавальної діяльності; автоматизацію та доступність операцій; розвиток мотиваційної діяльності; постійне удосконалення програмних технологій та систем; формування фахових компетенцій;

у організаційно-технічному аспекті: доступ до комп'ютерів освітнього порталу Держспецзв'язку можна забезпечити із традиційних та мобільних платформ, використовуючи стандартні протоколи; можливість використання різноманітних операційних систем; можливість створення необхідних апаратних конфігурацій; високу мобільність військовослужбовців, що вирішує питання «прив'язаності» до певного місця, а також створює можливості для самостійної роботи.

Розробка та введення в експлуатацію освітнього порталу Держспецзв'язку надасть широкі можливості для створення різних навчальних ситуацій, в яких користувачі зможуть освоювати і відпрацьовувати необхідні навички в службовій діяльності. Серед них: інформаційна грамотність

(тобто вміння шукати інформацію, порівнювати її з різних джерел, розпізнавати та вибирати найнеобхідніше); мультимедійна грамотність – здатність розпізнавати і використовувати різні типи медіаресурсів як у роботі, так і в навчанні; організаційна грамотність (здатність планувати свій час так, щоб встигнути все, що заплановано); розуміння взаємозв'язків, які існують між різними людьми, групами та організаціями; комунікативна грамотність (це навички ефективного спілкування та співробітництва); продуктивна грамотність – здатність до створення якісних продуктів, можливість використання засобів планування тощо [7, с. 10].

Сучасний освітній процес все більше спирається на ІТ-технології. Освітні технології в світі вже розпочали конкурувати з традиційними формами навчання, та на сьогоднішній день є стимулом та опорою до плідного навчання та цікавої наукової діяльності.

Запровадження і подальше використання освітнього порталу Держспецзв'язку та моделі професійної підготовки військовослужбовців Держспецзв'язку в цілому стане радикальним інструментом навчання, який дозволить рухатися власною освітньою траєкторією та розширить коло навчальних задач. Практика засвідчує, що ніяка теорія не буде реалізована в освітній діяльності, якщо для її впровадження не буде розроблений відповідний алгоритм. Тому надалі вектор досліджень у сфері освіти необхідно направляти на створення освітньої медіатехнології як цілісної системи підготовки кадрів сектору безпеки і оборони України в умовах розвитку цифрового суспільства України.

Висновки. Фахові дослідження свідчать, що в сучасному світі підготовка кадрів не може обмежуватися лише отриманням вищої освіти у закладах освіти за певною спеціальністю. Для збереження належної конкурентоспроможності

військовослужбовцям необхідно постійно підвищувати свою кваліфікацію на засадах так званої концепції безперервної освіти (або «освіти протягом життя»), множинність форм та методів якої відкриває ще один широкий та далекосяжний напрям для професійного розвитку. Саме тому будь-який суб'єкт сектору безпеки і оборони України повинний сприяти розвитку своїх працівників. Здатність органу навчатися і розвиватися швидше за своїх конкурентів є джерелом його соціальних, стратегічних і економічних переваг.

Освіта продовж усієї військової кар'єри виходить на чільні позиції у світових освітніх процесах – це диктується базовими тенденціями сучасного розвитку людства. Такий підхід, на наш погляд, дозволить кардинально змінити систему підготовки кадрів у сфері професійної військової діяльності. Адже до цього часу, на жаль, у переважній більшості вона зорієнтована на запити минулого. Сучасна ж економіка потребує кадрів, готових працювати в умовах конкуренції, тобто в інноваційній економіці.

Розвиток інформаційного суспільства та впровадження новітніх ІТ-технологій в усіх сферах суспільного життя є одним із найважливіших напрямів державної політики. І на сьогодні перш за все розбудова освітньої системи шляхом ефективних реформ є одним із напрямів подальшого розвитку України на шляху до Європейського суспільства. Водночас, проведене дослідження засвідчує про наявність проблемних питань щодо організації та проведення різноманітних навчань серед суб'єктів сектору безпеки і оборони України.

Проведена розвідка доводить, що для України формування нової культури безпеки зі збереженням професійної підготовки кадрів, підвищення кваліфікаційного рівня персоналу та забезпечення його високої мотивації до професійної діяльності є справою державного рівня.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Волошина С. Аналіз стану професійного навчання та умов його розвитку в Україні. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 10(3). – С. 122–126. – URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2012_10\(3\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2012_10(3)_28). (дата звернення: 03.06.2023).
2. Ізюмцева Н. В. Аналіз проблем професійного навчання персоналу на виробництві. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 26. – С. 136–140. – URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/22.pdf. (дата звернення: 03.06.2023).
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. *Урядовий кур'єр*. 2020. 16 верес. (№ 179).
4. Про трансформацію системи військової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 р. № 1410. *Офіційний вісник України*. 1997. № 51. С. 32.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 22 жовтня 2021 року «Про Концепцію реформування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України» : Указ Президента України від 22.10.2021 р. № 544/2021. *Урядовий кур'єр*. 2021. 26 жовт. (№ 205).

6. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12.01.2012 р. № 4312-VI. *Голос України*. 2012. 04 лют. (№ 22).

7. Арсенович Л. А. Подальший розвиток системи професійного навчання фахівців із кібербезпеки в умовах розвитку цифрових технологій. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. Вип. 3. – С. 3–13. – URL: <http://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/239/220>. (дата звернення: 03.06.2023).

8. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 548-XIV. *Офіційний вісник України*. 1999. 04 черв. (№ 20).

9. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 р. № 106. *Урядовий кур'єр*. 2019. № 35.

10. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 167-р. *Урядовий кур'єр*. 2021. № 50.

11. Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 р. № 1045. *Офіційний вісник України*. 2015. № 102.